

FRANCISCO GERARDO HAGHENBECK s-a născut în 1965 la Ciudad de México. A studiat arhitectura la Universidad La Salle și a lucrat în mai multe muzee, după care a ales televiziunea și a devenit realizator de emisiuni. Pasionat de istorie și de literatură, a dorit să le îmbine în ficțiune. În anul 2006 a debutat cu romanul *Trago Amargo*, inspirat de filmul *Noaptea iguanei* și recompensat cu Premiul Vuelta de Tuerca (echivalent al Edgar Award for Best Crime Novel). În 2011, a urmat volumul *El caso tequila*, în care cititorii s-au întâlnit din nou cu detectivul Sunny Pascal. Printre celelalte romane pe care le-a scris se numără *El código nazi* (2008), poveste de spionaj care se petrece în Mexic, în Al Doilea Război Mondial. După ce a semnat și o biografie romanțată a muzicianului Agustín Lara, în anul 2009 a publicat romanul biografic *Cartea secretă a Fridei Kahlo (Hierba Santa ó La libreta perdida de Frida Kahlo)*, cu elemente de realism magic. Cartea a fost tradusă în șaptesprezece limbi, primind Mențiune la Latino Book Award, precum și alte distincții. Au urmat și alte volume, *El Diablo me obligó* (2011) și *La Primavera del Mal* (2013), ultimul despre originile traficului de droguri în Mexic. Cel mai recent roman al său este *Querubines en el infierno* (2015). În afară de proză scurtă în volume colective, autorul a publicat și mai multe romane grafice și benzi desenate. În ultimii ani s-a dedicat în totalitate scrisului și locuiește într-un orașel de lângă Puebla.

F.G.
HAGHENBECK
Cartea secretă
a Fridei Kahlo

Traducere din limba spaniolă
ELENA-ANCA COMAN

NEMIRA

DOCUMENTUL PIERDUT AL FRIDEI

Printre obiectele personale ale Friedei Kahlo exista și un carnetel negru, intitulat Cartea Plantei de Mentă. Era o colecție de rețete culinare după care se pregăteau ofrandele cu ocazia Zilei Morților, căci conform tradiției, pe 2 noiembrie morții primesc învoire divină pentru a coborî pe pământ și trebuie să fie întâmpinați cu un altar alcătuit din flori de crăiță, pâine dulce, fotografii nostalgice, icoane religioase, tămâie cu miroasuri mistice, cranii jucăușe din zahăr, felinare pentru a le lumina drumul spre viața de dincolo și felurile de mâncare preferate ale răposaților. Fiind găsit printre obiectele din muzeul situat pe strada Londres, în superbul cartier Coyoacán, acest carnetel a devenit o descoperire valoroasă, care avea să fie expusă pentru prima dată în cadrul expoziției monumentale organizate ca omagiu pentru Frida la Palacio de Bellas Artes, cu ocazia aniversării zilei sale de naștere. Existența acestuia confirma pasiunea și timpul pe care pictorița le dedica pregătirii celebrelor sale altare pentru morți.

În ziua în care expoziția a fost deschisă publicului larg, carnetelul a dispărut.

CAPITOLUL I

Noaptea aceea de iulie nu era ca celelalte, ploile rămăseseră ascunse într-un colțișor pentru a oferi mantia întunecată a unui cer înstelat, lipsit de nori negri care să împrăștie lacrimi peste locuitorii orașului. Cel mult, poate doar un vânt ușor fluiera precum un băiețaș neastâmpărat printre copacii unei fastuoase case albastre, ce moțăia în noaptea caldă de vară.

Și tocmai în acea noapte liniștită s-au auzit niște lovituri neîntrerupte ce răsunau prin toate ungherele cartierului Coyoacán. Erau copitele unui cal mergând la trap pe caldarâm. Eco-ul se auzea la fiecare colț al caselor cu acoperișuri din olan, vestindu-le tuturor locuitorilor sosirea unui musafir străin.

Stăpâniți de curiozitate, datorită faptului că Mexicul era deja un oraș modern, îndepărtat de poveștile străvechi și de legendele locale, locuitorii din Coyoacán și-au întrerupt cina pentru a scoate capul pe poarta cea mare și a-l descoperi pe enigmaticul călăreț urmat de o pală de vânt „specifică morților sau strigoilor“. Un câine

fioros l-a înfruntat lătrând, ceea ce nu l-a tulburat totuși pe frumosul armăsar alb și, cu atât mai puțin, pe stăpânul său: un cavaler sobru, al cărui piept acoperit de o haină scurtă maro era străbătut de teci de pistoale pline de gloanțe. Avea îndesată pe cap o pălărie de paie mare cât cupola unei biserici, care îi întuneca pe deplin chipul. Printre umbrele chipului său se zăreau doar niște ochi strălucitori și surprinzători și o mustață stufoasă, care ieșea în evidență de-o parte și de alta a feței. La trecerea lui, bătrânii și-au asigurat porțile încuindu-le cu cheia de două ori, cu zăvor și drug, temându-se încă de amintirea Revoluției, când astfel de vizitatori aduceau ruina și pustiirea.

Călărețul s-a oprit la colțul străzii Londres, în fața unei case indigo, a cărei fațadă în întregime de un albastru-cobalt își etala originalitatea. Ferestrele mari de lângă poarta cea mare păreau niște pleoape uriașe. Calul s-a mișcat nervos, liniștindu-se de îndată ce călărețul a coborât pentru a-l lovi ușor și cu afecțiune pe gât. După ce și-a aranjat pălăria și teaca pistolului, străinul s-a îndreptat hotărât spre poarta cea mare și a tras de sfoara subțire, făcând să răsune clopotul. Imediat s-a aprins o lumină și intrarea căsoaiei s-a iluminat complet, dând la iveală o armată de molii ce-și bâzâiau disperarea în jurul becului de la intrare. Când Chucho, băiatul bun la toate din orice casă care se respectă, și-a ițit capul pentru a-l descoperi pe vizitator, acesta l-a privit fix și a făcut un pas înainte. Tremurând, îngrijitorul l-a lăsat să intre, nu înainte de a-și face cruce de mai multe ori în timp ce rostea câteva rugăciuni. Fără să scoată un sunet, străinul a trecut prin vestibul cu pași mari până a ajuns într-o

încăpere minunată, decorată cu mobile artizanale, plante exotice și idoli prehispanici. Casa era plină de contraste. În ea conviețuiau obiecte care stârneau durere, amintiri frumoase, visuri trecute și victorii prezente. Fiecare lucru spunea ceva despre lumea personală a proprietarei, care-l aștepta pe musafir în camera ei.

Nou-venitul a străbătut fiecare încăpere cu dezinvoltura omului care le știa pe de rost. În drumul său a dat peste un Iuda enorm din carton, cu mustăți stufoase de brutar, care, în loc să fie executat duminica viitoare, de Înviere, trebuia să se mulțumească să fie model pentru un tablou al stăpânei; a trecut prin fața unor cranii din zahăr care-i zâmbeau cu eterna lor expresie îndulcită de fericire; a lăsat în urmă chipuri aztece de răposați și colecția de cărți pline de idei revoluționare; a străbătut sala care odinioară a adăpostit artiști ce au schimbat o țară și lideri ce au transformat lumea, fără să se oprească să privească vechile fotografii familiale ale foștilor chiriași, nici picturile colorate care răsăreau precum un curcubeu îmbătat de un mescal eteric, până când a ajuns în sufrageria cu mobile din lemn, ce tânjea după răsetele ușoare și reuniunile zgomotoase.

Casa Albastră era un loc unde erau primiți cu plăcere prieteni și cunoscuți, iar călărețul era o cunoștință veche a stăpânei, de aceea Eulalia, bucătăreasa, de îndată ce l-a văzut, a fugit în bucătăria plină cu mozaicuri ostentative din Talavera pentru a-i pregăti gustări și băutură. Dintre toate locurile casei, bucătăria era inima ce o făcea să palpate, transformând o clădire inertă într-o ființă vie. Mai mult decât o simplă locuință, Casa Albastră era sanctuarul, refugiul și altarul stăpânei sale.

Libris.ro
Respect pentru oamenii săraci

Casa Albastră era Frida. În ea strângea amintiri ale trecerii sale prin viață. Era un loc unde conviețuiau fără probleme portretele lui Lenin, Stalin, Mao Zedong cu catapetesme rustice ale Fecioarei de Guadalupe. O colecție enormă de păpuși din porțelan, supraviețuitoare ale mai multor războaie, mașinuțe inocente din lemn stacojiu, cercei cubiști, în formă de mâini și ofrande din argint pentru a binecuvânta ocrotirea hărăzită de vreun sfânt flancau patul din alamă al Friedei. Toate transmiteau dorințele uitate ale femeii condamnate să trăiască ținută la pat. Frida, sfânta patroană a melancoliei, femeia pasiunii, pictorița agoniei, care stătea în patul ei, cu privirea în oglinzile ce se certau în tăcere pentru a arăta cea mai bună imagine a artistei îmbrăcate în tehuană¹, în zapotecă² sau în amestecul tuturor culturilor mexicane. Cea mai nemiloasă dintre toate era o oglindă prinsă pe tavanul de deasupra patului, care se încăpățâna să o reflecteze pentru a se putea regăsi cu tema întregii sale opere: ea însăși.

Când străinul a intrat în cameră, Frida și-a întors chipul îndurerat și privirile lor s-au întâlnit. Era trasă la față, slabă și obosită. Arăta mult mai matură decât jumătatea de secol pe care o trăise. Privirea ochilor cafenii era îndepărtată, pierdută, din cauza dozelor mari de droguri pe care și le injecta pentru a-și potoli durerile și din cauza tequilei în care-și îneca dezamăgirile din dragoste. Ochii aceia cărbuni cenușii pe punctul de a se

¹ Persoană originară din Tehuantepec, o fâșie de uscat ce aparține statului mexican (n.tr.).

² Civilizația zapotecă a fost o civilizație indigenă precolumbiană, care s-a dezvoltat în Valea Oaxaca din sudul Mesoamericii (n.tr.).

stinge, cândva flacăra aprinsă când Frida vorbea despre artă, politică și dragoste, erau acum reci, triști, dar mai ales obosiți. De-abia dacă s-a mișcat, un corset ortopedic o ținea prizonieră, limitându-i libertatea. Doar unul din picioare i se foia nervos, căutându-și tovarășul, care-i fusese tăiat în urmă cu câteva luni. Frida și-a contemplat musafirul, amintindu-și întâlnirile lor, fiecare legată de o nenorocire. Aștepta cu disperare această întâlnire și, când camera s-a inundat de un miros puternic de câmp și pământ umed, a știut că în sfârșit Mesagerul venise în grabă la chemarea ei.

Mesagerul a rămas pur și simplu în picioare lângă ea, odihnindu-și privirea strălucitoare pe trupul delicat și bolnav. Nu s-au salutat, căci cunoștințelor vechi li se iartă inutilele reguli sociale: Frida doar a ridicat capul, cu gestul de a întreba cum stăteau lucrurile acolo de unde venea el, iar el i-a răspuns atingându-și cu mâna pălăria largă, în semn că totul era minunat. Atunci ea, stânjenită, a chemat-o pe Eulalia să se ocupe de musafir. Strigătele au fost brutale, obraznice. Vechea ei dispoziție cochetă și petrecăreață fusese îngropată odată cu piciorul amputat, murise odată cu operațiile și cu durerea provocată de boli. Acum trata oamenii ca o lămâie acră.

Servitoarea a adus un platou mare, foarte cochet, împodobit cu flori și cu un milieu brodat cu păsări, pe care se citea un „Ea“ scris cu petale de trandafir alb. Pe o noptieră de lângă pat a așezat tava cu ofranda dedicată musafirului: o sticlă de tequila și o gustare. Tulburată de prezența bărbatului, Eulalia a servit rachiul în două pahare din sticlă suflată, de aceeași culoare albastră cu a

casei, și le-a însoțit cu respectivele *sangritas*¹; apoi a adus mai aproape gustarea proaspătă alcătuită din salată *pico de gallo*², brânză coaptă și lămâi tăiate în sferturi. Înainte ca zâmbetele acre să înceteze, Eulalia dispăruse deja.

Nu putea să-și stăpânească fiorul pe care i-l provoca prezența străinului la acele ore din noapte; îi făcea pielea de găină. Când a prins un moment, Eulalia i-a asigurat pe ceilalți servitori că niciodată nu a văzut ca trupul musafirului să lase vreo umbră în urma lui. De aceea, la fel ca Chuchó, își spuse rugăciunile *Ave Maria* și *Tatăl nostru* ca să alunge deochiul și spiritele funebre.

Frida a luat paharul cu tequila. Ridicând din sprânceană, gestul ei tipic, l-a dus la gură, ca să-și aline durerile, dar și ca să-și însoțească invitatul. Mesagerul a făcut la fel, dar fără să guste din *sangrita*. Păcat că nu s-a atins nici de gustare, pregătită după rețeta pe care pictorița o învățase de la Lupe, fosta soție a lui Diego. Frida și-a mai turnat un pahar. Nu era primul din acea zi, dar avea să fie ultimul din viața ei. Alcoolul i-a pătruns în gât, trezindu-i mintea adormită.

– Te-am chemat ca să-i trimiți un mesaj Nașei mele. Vreau să schimb întâlnirea din Ziua Morților. Nu va mai fi nicio ofrandă anul ăsta. Vreau să vină mâine. Spune-i că sper să decurgă bine ceremonia și că de data asta nu vreau să mă mai întorc.

Frida a tăcut ca să-i dea timp Mesagerului să răspundă, dar, ca de obicei, nu a existat niciun răspuns. Chiar dacă niciodată nu-i auzise voc ea, ea insista să-i vorbească. Doar

¹ Suc de roșii și portocală (n.tr.).

² Salată mexicană, prepa rată din roșii, ceapă roșie, ardei iute, usturoi, coriandru și zeamă de lămâie verde (n.tr.).

ochii lui înfometaji, care implorau pământ și libertate, au ținut-o. Și-a băut ultimul pahar de tequila ca un gest de solidaritate, l-a pus pe noptieră, a făcut stânga-mprejur și a ieșit din cameră cu tot cu clinchetul pintenilor săi, lăsând-o pe artistă cu viața distrusă asemenea propriului schelet. A mers prin curte cu pași mari de caporal în Marină, trecând prin grădina unde coșofenele, câinii și maimuțele țipau când dădeau cu ochii de el. A ajuns până la intrarea de a cărei poartă mare, deschisă, se sprijinea Chuchó și și-a luat ursuz rămas-bun de la el, cu o înclinare a capului, în timp ce băiatul cel speriat își făcea mai multe cruci decât o văduvă într-o zi de duminică. Și-a încălecat din nou calul alb și a dispărut pe stradă în noaptea de un albastru-închis.

Auzind copitele îndepărtându-se dincolo de vântul înghețat, Frida a strâns în mână penelul din care se revărsa cerneală neagră. A mângălit o frază în jurnalul ei intim, pe care a împodobit-o adăugând viniete cu îngeri negri. A terminat desenul cu lacrimi în ochi. A închis caietul și a chemat-o din nou pe bucătăreasă; apoi a scos din birou un carnetel negru, vechi cadou din zilele ferice, de pe vremea când încă putea visa să trăiască. I-l dăruise prietena ei, Tina, cu câteva luni înainte de a se căsători cu Diego. Acesta, pe lângă amintirea pe care i-o trezea, era singurul cadou pe care-l păstra cu plăcere de la nunta ei. L-a deschis la prima pagină și a citit cu o mișcare imperceptibilă a buzelor: „Să ai curaj să trăiești, că, de murit, oricine poate muri.“ Apoi a început să dea paginile încet și grijuliu ca un bibliotecar ce are în față o Biblie scrisă pe pergamente vechi. Pe fiecare pagină existau comori ascunse, fragmente din viața ei împrăștiate în

rețete culinare pe care le condimentase, ca o delicioasă mâncare, cu poezii și comentarii despre fiecare om din viața ei. Îl intitulase, ironic, *Cartea Plantei de Mentă*, căci în acel carnetel notase rețetele pe care le folosea la ridicat altare în fiecare Zi a Morților, ca să-și țină o promisiune făcută cu mulți ani în urmă. A căutat printre foile pline de aromă de scortişoară, piper și mănunchiuri de mentă până când a dat de rețeta pe care să i-o dea servitoarei.

– Îți dau o sarcină foarte importantă, Eulalia. Mâine o să pregătești felul ăsta exact cum scrie aici. Te duci dimineață devreme la piață să cumperi tot. Și vreau să-ți iasă delicios, să te lingi pe degete, i-a zis ea, arătându-i rețeta.

A făcut o pauză, la gândul tulburător că viața i se scurge, după care a continuat să dea ordine: după ce va cânta cocoșul, îl prinzi și îl tai pentru tocană.

– Fridita, îl omori pe sărmanul domn Cucurigu, mi-țuțo? a întrebat-o uimită. Doar e preferatul tău! Îl alinți de parcă ar fi copilul tău.

Frida nu s-a deranjat să-i răspundă, pur și simplu și-a întors fața și a închis ochii, încercând să adoarmă. Eulalia s-a retras, ținând carnetul lipit de inimă.

În patul care-i era închisoare, a visat banchete, cranii de zăhar și picturi într-o expoziție. Când s-a trezit, nu a mai găsit-o pe Eulalia. În casă domnea tăcerea. A început să pună la îndoială dacă nu cumva vizita Mesagerului și întreaga ei viață, chiar și prima ei moarte, au fost doar o farsă a medicamentelor prescrise pentru a suporta durerea care o tortura. După ce a chibzuit îndelung, a știut că totul era adevărat. Și a izbucnit în plâns, de furie, de

neliniște, până când somnul a cuprins-o din nou pentru a o duce iar departe de realitate.

După câteva ore a sosit Diego de la atelierul din San Ángel. Când a intrat în dormitor s-o vadă pe Frida, a descoperit-o dormind, cu o expresie de suferință pe chip. A fost surprins că pe noptieră erau o sticlă de tequila pe jumătate goală și două pahare care miroseau încă a alcool. S-a mirat și mai tare când servitorii l-au asigurat că stăpâna lor nu primise nicio vizită. Și-a apropiat balansoarul și s-a așezat lângă patul soției. I-a luat mâna cu gingășie, de parcă ar fi fost un bibelou fin din porțelan, și a mângâiat-o blând, de teamă să nu o rănească. Între timp, memoria lui colinda prin anii de amintiri împărtășite; a evocat pasiunea acelui trup pe care-l iubea și cu poftă, cât și cu devotamentul copilului față de mama lui. A savurat noptile de sex, încununată de sânii ei albi și delicați, mici ca niște piersici, de fesele ei rotunde, și și-a amintit ziua când i-a spus asta, iar ea, foarte cochetă, a răspuns doar: „Fesele mele sunt ca menta?” Apoi i-a explicat că frunza e în formă de inimă. Diego a plâns mult, văzând că toată patima fusese redusă la o mașină stricată. Somnul l-a cuprins în timp ce șoptea: „Frida mea, copila mea, Frida...”

A doua zi, după ce cocoșul preferat al pictoriței a anunțat o nouă zi, așa cum făcuse în mod miraculos mai bine de douăzeci și doi de ani, i-au răsucit gâtul și l-au fript. Dar Frida nu a putut să guste din el niciodată.

În raportul medical a rămas consemnat că moartea ei s-a datorat unei complicații pulmonare. Bazându-se pe complicitatea autorităților, Diego a evitat să i se facă